

Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування ґендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі

Наказ Міністерства фінансів України 02.01.2019 р. № 1

Етапи впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес

Етап 1. Огляд нормативно-правових актів та інших документів, які містять інформацію про гендерну рівність.
АНАЛІЗ КОНТЕКСТУ (СИТУАЦІЇ)

- **Конституція України;**
- **Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 №2866-IV;**
- **Заключні зауваження до восьмої періодичної доповіді України, надані Комітетом ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок 03.03.2017 р.;**
- **Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 № 273;**
- **Восьма періодична доповідь про виконання Україною Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW);**
- **Національний огляд виконання Пекінської декларації та Платформи дій (1995 р.) та заключних документів двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН (2000 р.);**
- **Цілі сталого розвитку ООН та Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»;**
- **Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні. ТА ІНШІ**

Результати огляду нормативно-правових актів

Включають:

- вимоги/індикатори щодо ґендерної рівності у сфері/галузі, визначені міжнародними угодами, директивами міжнародних організацій, членом яких є Україна;
- вимоги/індикатори щодо ґендерної рівності у сфері/галузі, визначені нормативно-правовими актами;
- дані про становище жінок, чоловіків та/або їх груп;
- дані про інтереси, потреби та пріоритети жінок, чоловіків та/або їх груп;
- дані про виявлені відмінності в становищі жінок, чоловіків та/або їх груп, задоволенні їх інтересів, забезпеченні прав та можливостей;
- дані про виявлену ґендерну дискримінацію, ґендерні розриви.

Відображаються в табличній формі:

Нормативно-правові акти/документи	Вимоги/індикатори

Метою тендерного аналізу бюджетної програми є визначення рівня забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у процесі реалізації бюджетної програми, а також виявлення тендерних розривів, тендерної дискримінації та причин їх виникнення.

Для гендерного аналізу бюджетної програми використовуються дані, у тому числі дезагреговані за статтю (*та іншими ознаками*), що містяться в:

офіційній державній статистичній, фінансовій, адміністративній та іншій звітності

документах бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку

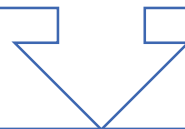
бюджетних запитах головного розпорядника, паспортах бюджетних програм, звітах про їх виконання

НПА та інших документах, які містять інформацію про гендерну рівність

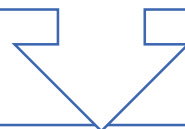
інших джерелах інформації

Алгоритм гендерного аналізу бюджетної програми

I. Гендерний аналіз бюджетної програми: її назви, мети, завдань, напрямків використання коштів, результативних показників

II. Гендерний аналіз діяльності

III. Гендерний аналіз бюджетних видатків

II. Гендерний аналіз діяльності

Мета – дослідження *основних видів діяльності* за програмою, *державних послуг*, що надаються в межах бюджетної програми, з'ясування їх впливу на гендерну рівність у галузі

Цільові групи отримувачів державних послуг за ознакою статі та за іншими ознаками

Потреби та інтереси цільових груп отримувачів державних послуг

Обсяг та якість державної послуги з точки зору забезпечення потреб та задоволення інтересів цільових груп при наданні державної послуги

Рівень розвитку інфраструктури, створеної для надання державної послуги

Перешкоди у доступі до державної послуги

Частка населення, яка відповідно до законодавства може одержувати державну послугу, проте нею не користується

Цільові групи надавачів державних послуг за ознакою статі, у разі доцільності за іншими ознаками, зокрема за видами діяльності відповідно до службових обов'язків

Рівень забезпечення потреб надавачів послуг

Онкологія (Перелік гендерних проблем)

Розподіл хворих за статтю та локалізацією онкозахворювання (2015 рік)*

Локалізація злоякісного новоутворення	Всього осіб	чоловіки		жінки	
		осіб	%	осіб	%
Губи, ротова порожнина, глотка	218	182	83,5	36	16,5
Органи травлення	1432	831	58,0	601	42,0
Органи дихання та грудної клітки	700	571	81,6	129	18,4
Кістки та суглобові хрящі	23	16	69,6	7	30,4
Сечові органи	372	272	73,1	100	26,9
Нервова система	87	47	54,0	40	46,0
Сполучної та інших тканин	49	20	40,8	29	59,2

Онкологія (Перелік гендерних проблем)

Локалізація злоякісного новоутворення	Всього осіб	чоловіки		жінки	
		осіб	%	осіб	%
Шкіра	736	305	41,4	431	58,6
Молочна залоза	663	11	1,7	652	98,3
Статеві органи	1021	303	29,7	718	70,3
Сполучної та інших тканин	49	20	40,8	29	59,2
Око та його придатки	15	5	33,3	10	66,7
Нервова система	87	47	54,0	40	46,0
Щитовидна залоза	201	37	18,4	164	81,6
Лімфатична, кровотворна та споріднені тканини	346	168	48,6	178	51,4

Розподіл випадків захворювань на злоякісні новоутворення за локалізацією та статтю

Локалізація онкозахворювання	Всього осіб	жінки	чоловіки
		осіб	осіб
Губи, ротова порожнина, глотка	33	8	25
Органи травлення	218	99	119
Органи дихання	75	14	61
Кістки суглобів	3	3	0
Сполучні тканини	4	1	3
Шкіра	161	81	80
Молочна залоза	123	122	1
Статеві органи	191	136	55
Сечові органи та сечовий міхур	89	20	69
Око	3	0	3
Нервова система	11	9	2
Щитовидна залоза та інші ендокринні залози	24	20	17
Лімфатична, кровотворна та споріднені тканини	71	36	35
Всього	1006	559	447

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Як результат – визначено пріоритетний напрям на 2017 рік – профілактика жіночих онкозахворювань.

Було внесено відповідні зміни до Міської програми розвитку охорони здоров'я на 2016-2017 роки, які передбачали проведення інформаційної кампанії, навчання персоналу, вивчення потреб, закупівлю сучасного обладнання для ранньої діагностики онкологічних захворювань у жінок та оперативного лікування передпухлинних станів – виконання у 2017 р. за рахунок коштів державного та міського бюджетів.

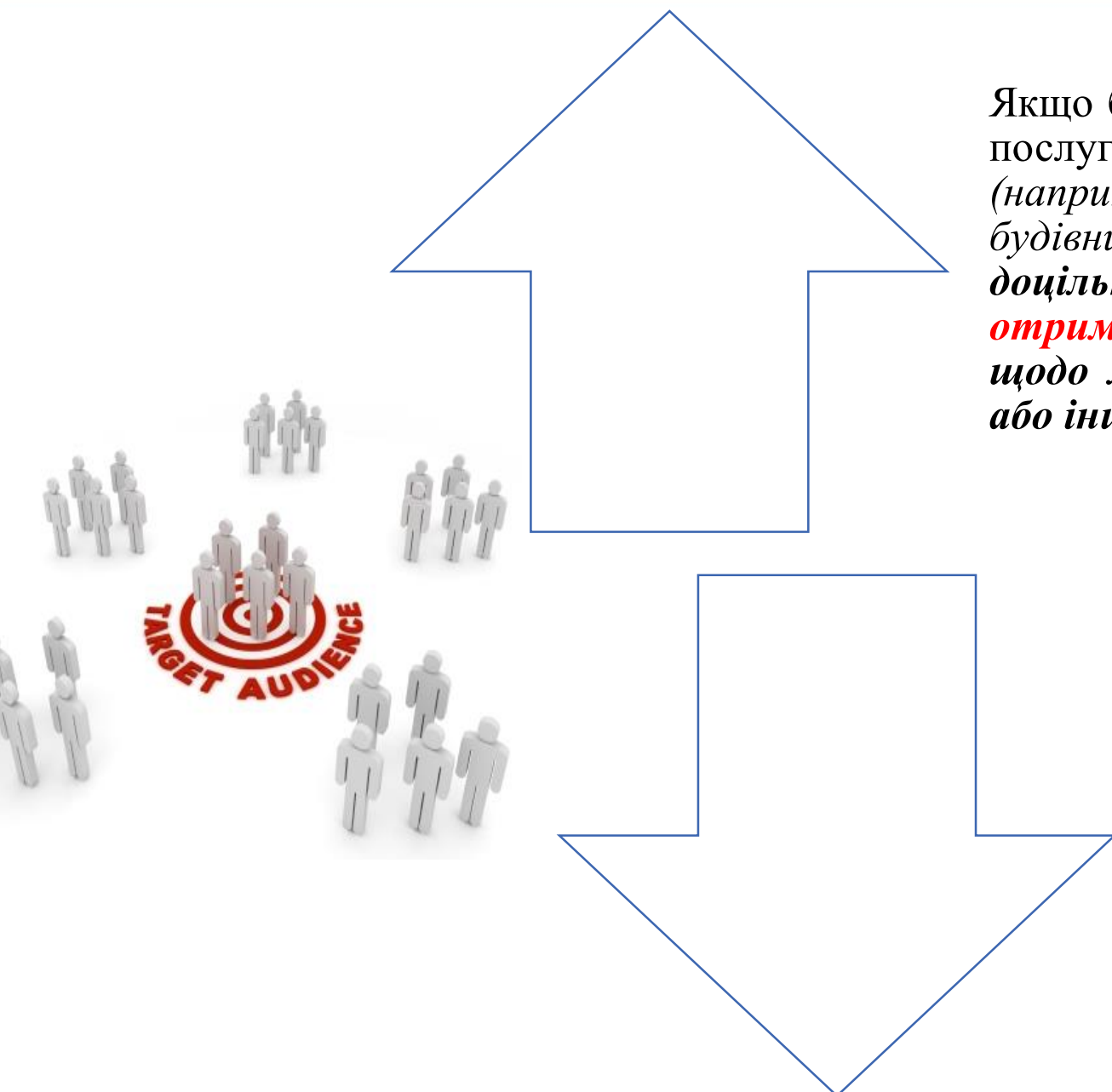
Для медичних закладів м. Житомира було придбано:

9 кольпоскопів на суму 879,0 тис. грн.

3 рентгенівських апарати на суму 6160 тис. грн.

На проведення інформаційної кампанії спрямовано **80,0 тис грн.**

Дослідження надавачів державних послуг може включати в себе аналіз складу *працівників установ/організацій, відповідальних за надання державних послуг, та працівників, які безпосередньо забезпечують надання державної послуги*, у тому числі аналіз кількості жінок і чоловіків на різних посадах.

Якщо бюджетна програма або окрема державна послуга орієнтована на все населення (наприклад, реалізація інвестиційних проектів, будівництво об'єктів інфраструктури) доцільним є **визначення потенційних груп отримувачів державних послуг та їх вигоди щодо майбутнього соціального, економічного або іншого ефекту від реалізації програми.**

Для визначення потенційної вигоди можуть бути використані:

- інформація, що міститься у державних програмах, державних інвестиційних проектах, що реалізуються в межах бюджетних програм;
- інформація, щодо охоплення території України/або її регіонів заходами, що здійснюються під час реалізації програми;
- інформація та показники, на підставі яких головними розпорядниками визначено потребу у коштах, необхідних для реалізації програми.

III. Гендерний аналіз бюджетних видатків

Головна мета цього етапу – аналіз структури видатків бюджету, спрямованих на реалізацію програми, дослідження їх розподілу між різними групами жінок та чоловіків – отримувачів послуг в межах програми.

Ціна питання:
*чи варто і скільки
це коштує?*

Включає:

- *Аналіз розподілу бюджетних коштів за статтю*
- *Оцінка достатності обсягів бюджетних видатків*
- *Оцінка витрат на персонал*

Аналіз розподілу видатків бюджету за статтю

Необхідні елементи:

- загальна вартість надання конкретних послуг;
- кількість користувачів та користувачок конкретної послуги;
- собівартість одиниці послуг (вартість на одного користувача).

Собівартість одиниці послуг

=

загальна сума видатків на конкретну
послугу

÷

кількість наданих одиниць цієї послуги

Вартість послуг, наданих
жінкам/чоловікам

=

собівартість одиниці послуги

×

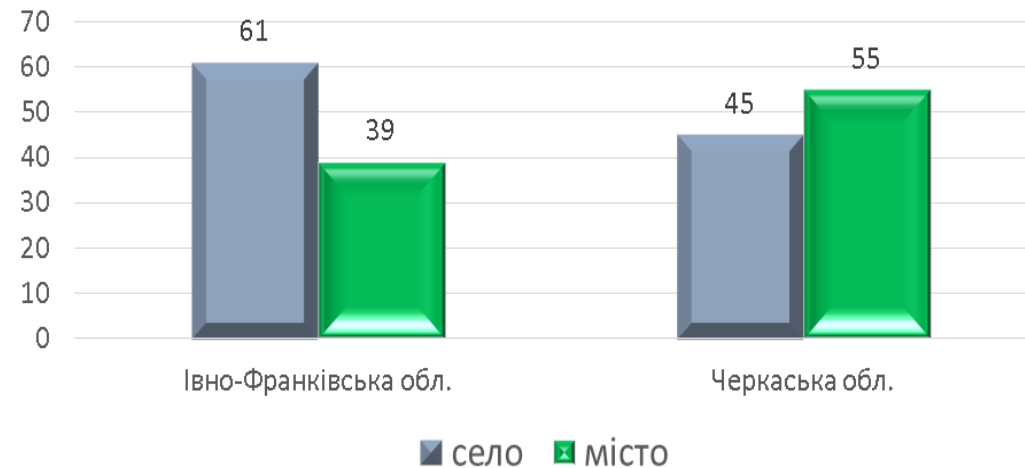
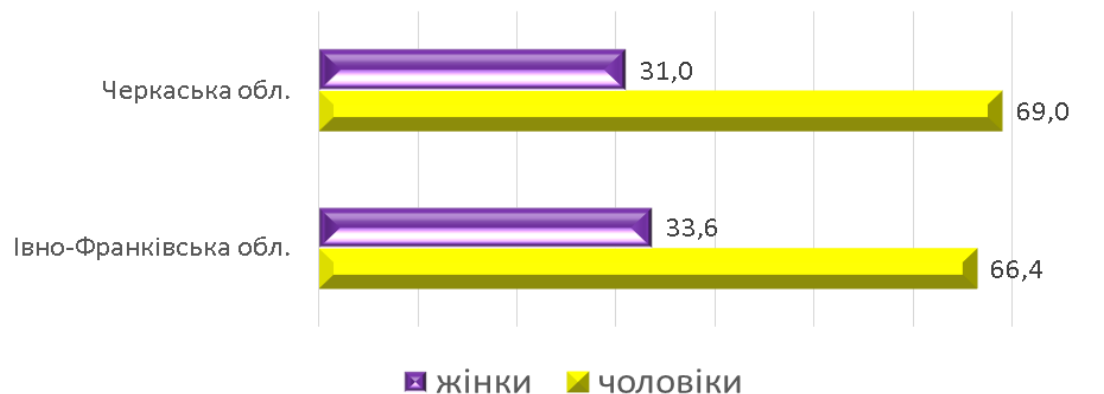
кількість чоловіків/жінок

Питання для оцінки бюджетних видатків, спрямованих на чоловіків і жінок

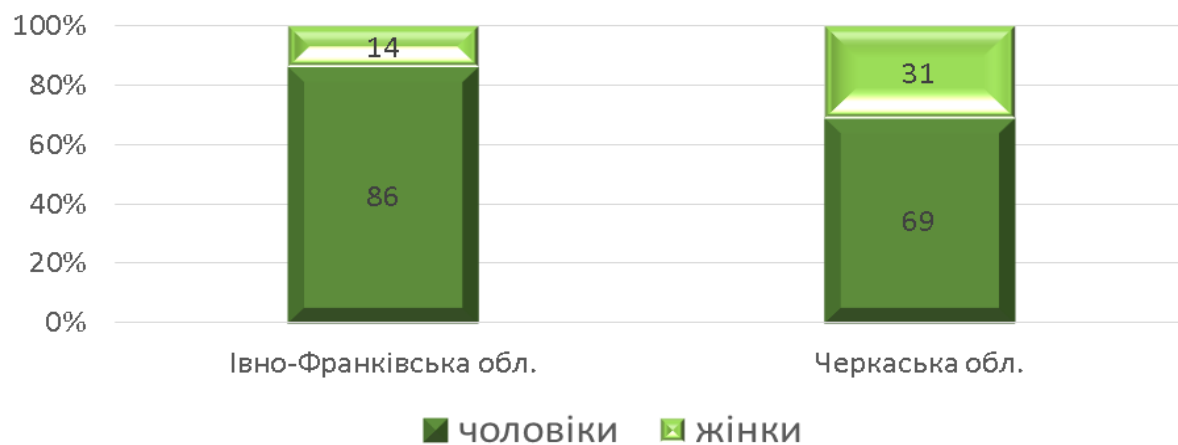
- Чи є наявний бюджет достатнім для реалізації програми з урахуванням кількості осіб у цільовій групі?
- Чи є наявний бюджет достатнім для надання послуг і заходів з урахуванням можливих різних потреб жінок і чоловіків? У разі необхідності, чи надаються конкретні послуги групам жінок або чоловіків, у відповідності до їх конкретних потреб?
- Чи були збільшені або скорочені бюджетні видатки на цю програму?
- Чи передбачені в бюджеті кошти в повному обсязі використані на реалізацію програми?

Програма протидії захворюванню на туберкульоз

Вперше встановлено діагноз “активний туберкульоз”

Мультирезистентний туберкульоз

Видатки на лікування однієї хворої особи на увесь період лікування

Вартість лікування різних категорій хворих на туберкульоз

Для вперше виявлених хворих на активний туберкульоз та його рецидив (1 – 3 категорії)	Для хворих на мультирезистентний туберкульоз (4 категорія)
Тривалість курсу лікування хворих всього 6-12 місяців, в т. ч. стаціонарне лікування – 80 днів	Тривалість курсу лікування хворих всього 20 місяців, в т. ч. стаціонарне лікування – 170 днів
Вартість 1 дня (без урахування медикаментів) – 282,67 грн.	
Видатки на лікування хворого протягом періоду перебування його в стаціонарі	
22,6 тис. грн.	48,1 тис. грн.
Середні витрати туберкульозного диспансеру на медикаменти на 1 день стаціонарного лікування	
11,21 грн., в т. ч. обл. бюджет – 8,08 грн., держбюджет – 3,13 грн.	119,54 грн., в т. ч. обл. бюджет – 3,76 грн., держбюджет – 22,97 грн., інші джерела – 92,84 грн.
Загальна вартість курсу протитуберкульозних препаратів – 2,0 - 4,0 тис. грн.	Загальна вартість курсу протитуберкульозних препаратів – 53,9 – 107,0 тис. грн.
Видатки на лікування одного хворого становлять	
24,6 - 26,6 тис. грн.	102,0 - 155,1 тис. грн.
Вартість лікування випадків мультирезистентного туберкульозу у чотири – п'ять разів більша ніж із вперше виявленими випадками активного туберкульозу	

Оцінка витрат на персонал

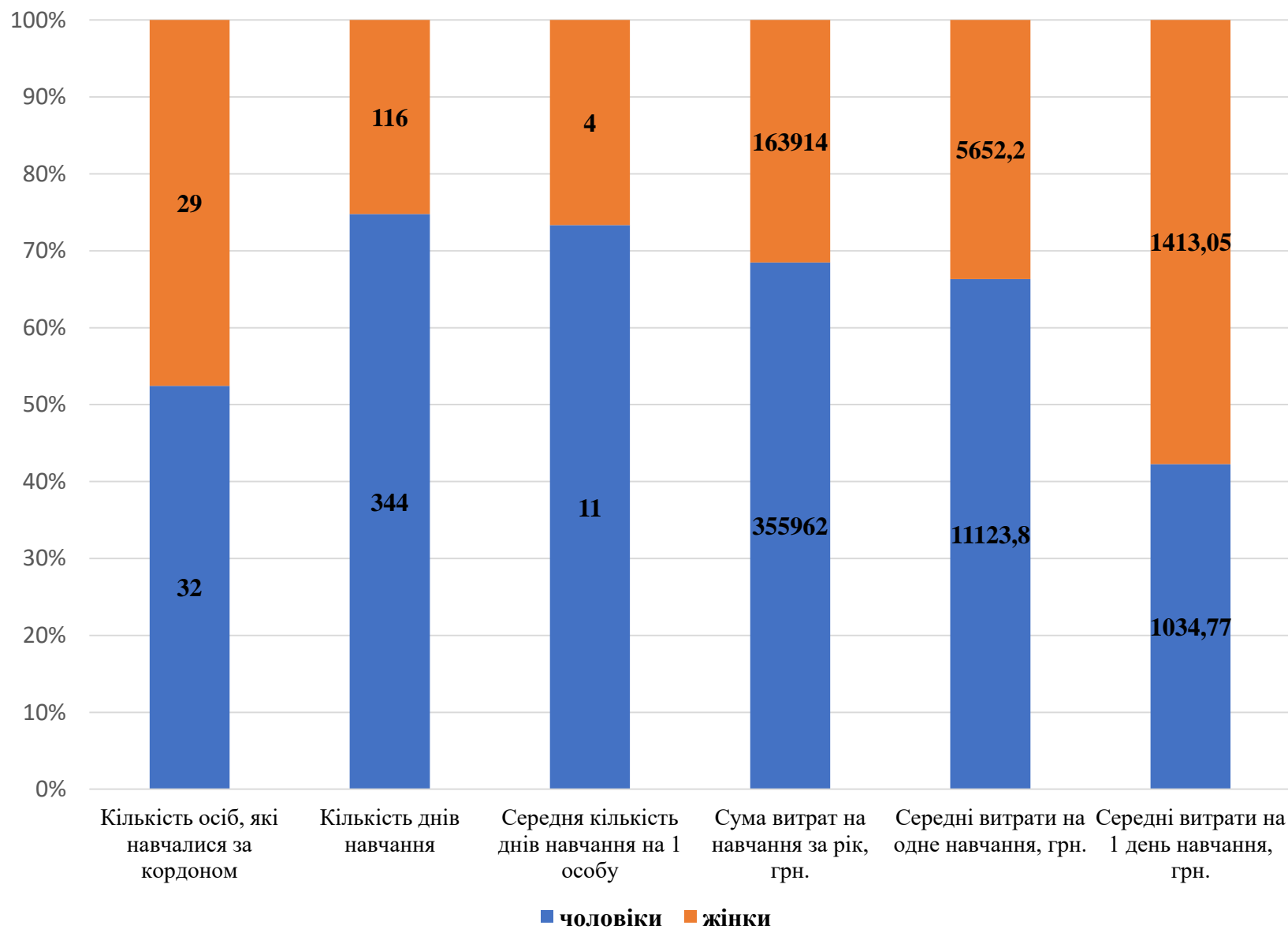
Мета – дослідити розподіл витрат на персонал за статтю (за певний рік, або у порівнянні за роками).

Головні елементи:

- загальні витрати на заробітну плату працівників, безпосередньо залучених до програмної діяльності;
- чисельність зайнятих і середній дохід (заробітна плата) з розподілом за статтю згідно з різними рівнями категорій персоналу.

**Інформація щодо навчання
службовців за кордоном
у 2017 році (кількість осіб, днів
навчання, середні витрати на
навчання тощо)**

За результатами гендерного аналізу бюджетної програми мають бути зроблені висновки щодо:

- відповідності бюджетної програми взятим Україною зобов'язанням щодо гендерної рівності, вимогам нормативно-правових актів та інших документів, які містять інформацію про гендерну рівність, в тому числі їх відповідності завданням стратегічних і програмних документів держави з гендерних питань;
- стану врахування у бюджетній програмі гендерних аспектів;
- виявлених гендерних розривів, гендерної дискримінації, негативних тенденцій при забезпеченні потреб та задоволенні інтересів жінок, чоловіків та/або їх груп;
- *забезпечення справедливого та неупередженого розподілу бюджетних коштів при плануванні та виконанні бюджетної програми, наданні державних послуг.*

На завершальному етапі ґендерного бюджетного аналізу важливо оформити результати ґендерного аналізу бюджетної програми, заповнивши **додаток 2 до Методичних рекомендацій.**

Етап 3. Прийняття рішень за результатами гендерного аналізу бюджетної програми

На основі висновків та пропозицій, розроблених за результатами гендерного аналізу бюджетної програми, головними розпорядниками та іншими учасниками бюджетного процесу приймаються рішення відповідно до компетенції.

Рішення за результатами гендерного аналізу бюджетної програми приймаються з урахуванням бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України на відповідний рік (рішенням про місцевий бюджет), та/або фінансових обмежень на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди, визначених відповідно до законодавства.

Внесення змін до політики і бюджетів

Під час проведення гендерного бюджетного аналізу бюджетних програм виявляються **нерівності у доступі жінок і чоловіків до отримання послуг**, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів.

З метою подолання гендерних розривів у майбутньому ГРК повинен прийняти рішення щодо внесення відповідних змін до існуючих політик та бюджетних програм.

Прийняття рішень

щодо:

врахування гендерного аспекту та включення відповідних характеристик до бюджетної програми;

заходів з подальшої інтеграції та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі;

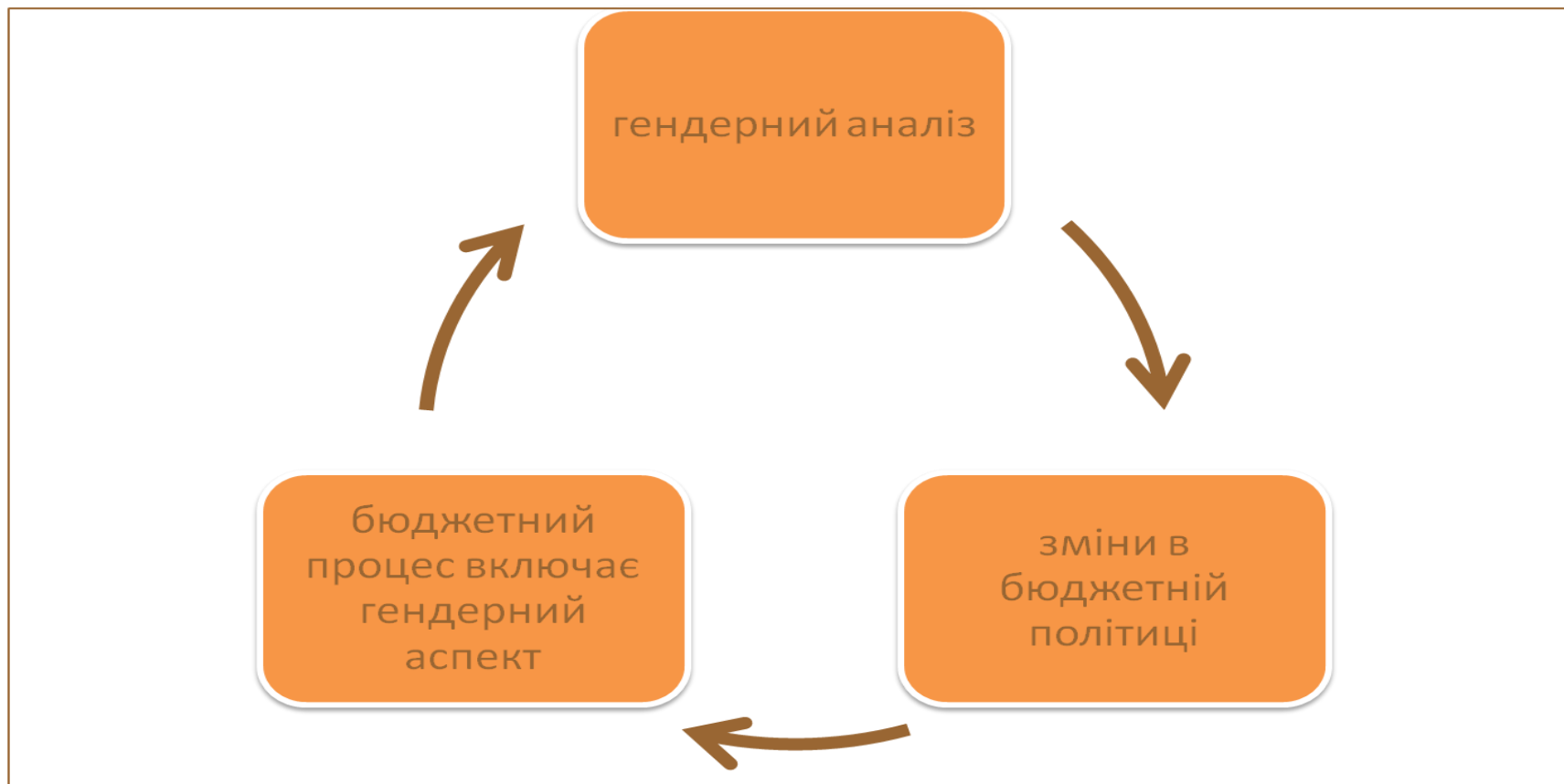
вдосконалення процесу збору даних та форм статистичної та адміністративної звітності.

Етап 4. Моніторинг ґендерно чутливих бюджетних програм

Головні питання у процесі внесення змін:

- Які рекомендації ґендерного бюджетного аналізу виконані?
- Якщо рекомендації не виконані, то чому?
- Чи досягнуто цілей щодо ґендерної рівності та ґендерної чутливості бюджетних заходів (бюджету)?

Системна інтеграція ГОБ у процеси планування та бюджетування

Дякуємо за увагу!

Проект «Гендерне бюджетування в Україні»

01034, Україна, Київ,

вулиця Ярославів Вал, 14 В, офіс 36

info@grbproject.org

[+38 044 234 19 25](tel:+380442341925)